

4ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης»

Το Δημόσιο Πανεπιστήμιο στα χρόνια της ασυδοσίας των αγορών.
Αντιστάσεις και Κερκόπορτες

Περίληψη

Στην εργασία αυτή επιχειρείται η ανάλυση της διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στο κυρίαρχο «εκσυγχρονιστικό» ιδεολόγημα του καιρού μας της «βιώσιμης ή αιεφόρου ανάπτυξης», (όπως αντιεπιστημονικά και ατεκμηρίωτα οι δυνάμεις που βρίσκονται στην εξουσία βαφτίζουν την διατηρήσιμη (sustainable), για τους έχοντες και κατέχοντες, οικονομική μεγέθυνση), με την πολιτική ισχύ, τα συμφέροντα των μετόχων και των επενδυτών και την ασυδοσία των αγορών στις συνθήκες παγκοσμιοποίησής τους.

Η αποκρατικοποίηση, η ιδιωτικοποίηση και η εμπορευματοποίηση των πάντων, η θεοποίηση της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της απόλυτης ελευθερίας διακίνησης εργαζομένων, κεφαλαίων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών θίγουν πλέον και τα πιο νευραλγικά και ευαίσθητα κοινωνικά αγαθά και δικαιώματα κάθε πολίτη, όπως η υγεία, η παιδεία και η κοινωνική μέριμνα.

Στο χώρο των Πανεπιστημίων, οι σχετικές «δράσεις» έχουν τη θεμελιώδη αναφορά τους στην αντίθετη στην ιδρυτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Συνθήκη της Ρώμης στρατηγική του Μάαστριχτ και της Λισσαβόνας, όπως αυτές εξειδικεύονται από την διαδικασία του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Χώρου, με σταθμούς τις διακηρύξεις, αποφάσεις και ανακοινώσεις (των Υπουργών Παιδείας της Ε.Ε.), της Σορβόνης, της Μπολόνια, της Πράγας και του Βερολίνου, οι οποίες υποτάσσουν την Παιδεία ως Μόρφωση και Πολιτισμό στις ανάγκες και τα συμφέροντα των αγορών.

Σκοπός της εργασία αυτής είναι να τεκμηριώσει τις αναγκαίες αντιστάσεις για να μην επιβεβαιωθεί και στα Πανεπιστήμια της Ευρώπης η ρήση του Πλάυτου («homo homini lupus»), που διατυπώνει και ο Hobbes με τον ηθικό υποκειμενισμό του, σύμφωνα με τον οποίο «το δίκαιο και η ηθικότητα» είναι «θέσει αγαθά» και θε-

μελιώνονται στην κοινωνική νομοθεσία και δεν αποτελούν θεμελιώδη και άμεσα αιτήματα της φύσης ως «φύσει αγαθά».

Με αυτοκριτική διάθεση ειδικολογούνται και οι αφύλακτες διαβάσεις, οι κερκόπορτες, τις οποίες από συμφέρον, αμέλεια, διάθεση βολέματος και τάσεις αλλοτρίωσης αφήνουμε εμείς οι πανεπιστημιακοί, κάνοντας ευκολότερη την άλωση της Παιδείας από τις αγορές.

Εισαγωγή: Ελλάδα, Ευρώπη και Δημόσιο Πανεπιστήμιο

Το 2003 εκδόθηκε από τις «Εναλλακτικές Εκδόσεις» το βιβλίο μου «Νόμος Πλαίσιο 1268/82 για την Ανώτατη Παιδεία. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη», με κείμενά μου από το 1982, τα οποία τεκμηριώναν την ανάγκη για βαθιά διαρθρωτική αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο των αναχρονιστικών, νεποτικών και αντιδημοκρατικών ΑΕΙ της «έδρας», στην οποία αλλαγή ο Νόμος έδωσε θεσμική υπόσταση. Η ριζοσπαστική αυτή θεσμική πρωτοβουλία της τότε κυβέρνησης κατοχύρωνε και κατοχυρώνει μέχρι σήμερα, ως αποστολή των πλήρως αυτοδιοικουμένων κατά το Σύνταγμα Δημόσιων και μόνο Α.Ε.Ι., την παροχή Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Σπουδών, διαλεκτικά δεμένων με την ανάπτυξη της Έρευνας, στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής, άξιας να βιωθεί, ολοκληρωμένης ανάπτυξης της Παιδείας, ως Μόρφωσης και Πολιτισμού, αλλά και του τόπου μας γενικότερα.

Το βιβλίο αυτό, συνεπής συνέχεια του βιβλίου «Αλλαγή στην Παιδεία. Παιδεία για την Αλλαγή», το οποίο εκδόθηκε από τον «Παρατηρητή» στη Θεσσαλονίκη το 1981, περιλάμβανε μεταξύ άλλων και τα κείμενα:

- «Το τέλος του Πανεπιστημίου (;) ή το Πανεπιστήμιο στην Εποχή της Λευκής Βίβλου» [το οποίο δημοσιεύτηκε το 1997 και στο περιοδικό *Ουτοπία*, στο τεύχος 24, Μάρτιος-Απρίλιος (σελ. 107-127)],
- της εισήγησής μου «Η Φύση, η Αποστολή και ο Δημόσιος Χαρακτήρας του Πανεπιστημίου Σήμερα», στο 5ο Συνέδριο του Τομέα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με θέμα «Το Πανεπιστήμιο στην Κοινωνία που Αναδύεται» (1997) [το οποίο δημοσιεύτηκε στα Πρακτικά του, από τα «Ελληνικά Γράμματα» το 1999, (σελ. 17-43)].

Σε ανύποπτο λοιπόν χρόνο, και πριν απ' ολόκληρη την Ευρώπη, είχαμε προβληματισθεί για την τύχη του Δημοσίου Πανεπιστημίου, αναλύοντας με διεπιστημονική, διαλεκτική και ολιστική μεθοδολογία τη στρατηγική της Λευκής Βίβλου, αλλά και τις σχετικές τάσεις της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι τάσεις αυτές εμφορούνται πλέον αποκλειστικά, μετά τη συνάντηση κορυφής του Ρίο το 1992, απ' το νέο σωτήριο ιδεολόγημα της «Βιώσιμης ή Αειφόρου» Ανάπτυξης και τα κείμενα αυτά, περίπου «προφητικά», τεκμηριώναν το νομοτελειακά

αναπόδραστο μέλλον, το οποίο «ετοίμαζε για μας, χωρίς εμάς» η αυτονομημένη από εθνικές πολιτικές και αποφάσεις των Εθνικών Κοινοβουλίων αλλά και του Ευρωκοινοβουλίου γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Και μάλιστα, στα θέματα Παιδείας και της απόλυτα διακριτής απ' αυτήν Επαγγελματικής Κατάρτισης, που τόσο η Συνθήκη της Ρώμης, (άρθρα 126 και 127, 1957), όσο και η Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, (πανομοιότυπα άρθρα 149 και 150, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C325 της 24ης.12.2002), αναγνωρίζουν διαχρονικά και θεωρούν σταθερά ότι αποτελούν, λόγω της φύσης και της σημασίας τους, προνομιακά αντικείμενα άσκησης εθνικών πολιτικών.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 149 της Συνθήκης της Ρώμης, Κεφάλαιο 3, Παιδεία, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Νεολαία (2002), ορίζει μεταξύ άλλων τα εξής:

«1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψήλους επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία.

2. Προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο:

- αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και με την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών,
- αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσει της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις».

Στο άρθρο 150 δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην θεμελιακή της σχέση με τη βιομηχανία, τις σχετικές εξελίξεις και τις επιχειρήσεις και επαναλαμβάνεται μεταξύ άλλων ότι:

«1. Η Κοινότητα εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

2. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251, και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει μέτρα για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών».

Όπως ρητά φαίνεται από τα άρθρα 149 και 150 της Συνθήκης της Ρώμης στην πιο πρόσφατη «παγιωμένη» έκδοσή της το 2002, η Κοινότητα μόνο «ενθαρρύνει, υποστηρίζει, συμπληρώνει, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, διατυπώνει συστάσεις», και πάντα «σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία», «χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών».

Άρα, ο *Ενιαίος Ευρωπαϊκός Πανεπιστημιακός Χώρος*, για τον οποίο οι Υπουργοί Παιδείας της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, πρωτοβουλιακά και ερήμην των Κοινοβουλίων των χωρών τους, πρωτοκάνουν δειλά και σεμνά λόγο στη «Διακήρυξή τους της Σορβόνης» τον Μάιο του 1998 για την «εναρμόνιση της δομής του Συστήματος Ανώτατης Παιδείας»,

- για να τον θεμελιώσουν στις 19 Ιουνίου 1999, μαζί με άλλους 25 συναδέλφους τους Ευρωπαϊκών χωρών, με την «Διακήρυξη της Μπολόνια», (όπως σχεδιάζουν), μέχρι το 2010 και
- να εξειδικεύσουν τους στόχους του, στις 19 Μαΐου 2001 (33 πλέον Υπουργοί Παιδείας) στην Πράγα και τον Σεπτέμβριο του 2003 στο Βερολίνο, με τις αντίστοιχες «Ανακοινώσεις» τους,

βρίσκεται οφθαλμοφανώς στον αντίποδα ακόμη και της έννοιας και του περιεχομένου της Συνθήκης της Ρώμης για την Παιδεία και μαρτυρεί, μετά το Μάαστριχτ και τη Λισσαβόνα, αν δεν υπάρξουν αντιστάσεις, την πλήρη κατίσχυση:

- των αγορών και του ασύδοτου ανταγωνισμού τους, επί της πολιτικής, της κοινωνίας, του πολιτισμού και του περιβάλλοντος,
- των Υπουργών Ανταγωνισμού, επί των Υπουργών Παιδείας, των Εθνικών Κοινοβουλίων, των πανεπιστημιακών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών και
- του κόσμου των επιχειρήσεων, της ανεξέλεγκτης κερδοσκοπίας και του ιδεώδους της θεοποίησης της μονοδιάστατης οικονομικής μεγέθυνσης, επί της κοινωνικής συνοχής και της Ολοκληρωμένης (ταυτόχρονα οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και τεχνικής τεχνολογικής) Ανάπτυξης, σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στον άνθρωπο και το φυσικό και πολιτισμικό του περιβάλλον, παρά τις περί του αντιθέτου επικοινωνιακές πομφόλυγες.

Σ' αυτή την κατεύθυνση, οι κυβερνήσεις της Ελλάδας και ιδιαίτερα η σημερινή, με συμφωνία της αξιωματικής αντιπολίτευσης, φαίνεται όχι μόνο ότι είναι στη θεωρία και στην πράξη αδιάβαστες, αλλά και ότι εθελοτυφλούν συνειδητά, παραβιάζουν κι αυτές συστηματικά τη Συνθήκη της Ρώμης, αλλά και απεμπολούν νευραλγικής σημασίας για κάθε κράτος-μέλος θεμελιώδη δικαιώματα, σε αγαστή σύμπνοια με τις ομογενοποιημένες πολιτικές δυνάμεις οι οποίες διαχειρίζονται την εξουσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα τελευταία χρόνια αποθέωσης της ασύδοτης κυριαρχίας των αγορών.

Γιατί σε αντίθεση με τα άρθρα 149 και 150, άνοιξαν τον ασκό του Αιόλου και με ασύγγνωστη αμέλεια και υπερβάλλουσα διάθεση υποτέλειας (;), εκχώρησαν και εκχωρούν το μέλλον της Ευρώπης στη γραφειοκρατία των Βρυξελών και τους κερδοσκόπους επιχειρηματίες, οι οποίοι θέλουν να βλέπουν το πολύτιμο δημόσιο κοινωνικό αγαθό της παιδείας, που αποτελεί δικαίωμα για κάθε πολίτη, ως φθηνή τεχνική επαγγελματική κατάρτιση αναλώσιμων και ευέλικτα απασχολήσιμων ψευδοεπιστημόνων, στο όνομα της ψευδεπίγραφης «ανταγωνιστικότητας».

Η κυριαρχία της αγοραίας αντίληψης της «ανάπτυξης», με πυρήνα την «ανταγωνιστικότητα», την «καινοτομία», την «επιχειρηματικότητα» και τις «ευέλικτες μορφές εργασίας», όπως αυτές οριοθετούνται από τις ανάγκες της αντί πάσης θυσίας μεγιστοποίησης της κερδοφορίας και της ικανοποίησης κοντόφθαλμων αρπακτικών συμφερόντων των επιχειρήσεων, οδηγεί τις κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις της χώρας μας στην εθελόδουλη(;) αναθεώρηση του Συντάγματος (τώρα του άρθρου 16, Παιδεία, Τεχνολογία, Επιστήμη), με στόχο και/ή αναπόδραστη –παρά τις ενδεχόμενες καλές προθέσεις ή δικαιολογίες– την ολοκληρωτική ιδιωτικοποίηση και την απόλυτη εμπορευματοποίηση της Παιδείας ως Μόρφωσης και Πολιτισμού. Σ' αυτές τις συνθήκες:

- οι χωρίς ακαδημαϊκές αρχές και αξίες αγοραίες αξιολογήσεις των Πανεπιστημίων ως εργοστασίων παραγωγής προϊόντων και προσέλκυσης πελατειών, με στόχο την κοινωνική «νομιμοποίηση» της έντονης τάσης περιορισμού της δημόσιας χρηματοδότησής τους και το άνοιγμα της πόρτας στους «χορηγούς» και τους «επενδυτές»,
- η νομοθέτηση στην Ελλάδα Διεθνούς Πανεπιστημίου με διδασκαλία στην Αγγλική γλώσσα, για να «ανταγωνιστούμε» εμπορικά τις μεγάλες αγορές υπηρεσιών παιδείας (Ηνωμένου Βασιλείου, ΗΠΑ, κ.λπ.),
- ο ορμαγδός νομοθετημάτων με προφανείς αντισυνταγματικότητες, αλλά και υπερβάλλουσα διάθεση συμμόρφωσης προς όσα κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση θεωρούν ότι εναρμονίζονται προς τις στρατηγικές αναπτυξιακές επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις αγχωμένες και προχειρότατες προετοιμασίες των σχετικών σχεδίων νόμων, (τα οποία ήδη είτε δεν εφαρμόζονται, ή έχουν ριζικά τροποποιηθεί, ή έχουν αποσυρθεί μετά από καθολική αντίδραση των πανεπιστημιακών φορέων),
- η αλαζονική δήλωση επιθυμίας ανατροπής των θεμελιωδών άρθρων 1 και 2 του Νόμου Πλαισίου 1268/82 για τα ΑΕΙ, από την αρμόδια Υπουργό, τα οποία εξακολουθούν μέχρι σήμερα, παρά τις αλλεπάλληλες επιθέσεις, να κατοχυρώνουν τον θεμελιακό και στρατηγικής σημασίας ρόλο του δημοσίου πανεπιστημίου στην ανάπτυξη της παιδείας, της έρευνας και της τεχνολογίας, αλλά και στην αντιμετώπιση των σύγχρονων πολυδιάστατων κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων και θεμάτων ανάπτυξης και περιβάλλοντος,

- οι βολικές προτάσεις εξωθεσμικών επιτροπών «σοφών», οι οποίοι περιέργως, κατά κανόνα, τεκμηριώνουν όσα οι κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις δυσκολεύονται να κάνουν,
- η επίκληση κάθε πικραμένου να ρίξει, απολύτως ατεκμηρίωτα και γενικευτικά, το λίθο του αναθέματος στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο των «μετριοτήτων», και το αποκορύφωμα όλων:
- η προσπάθεια ριζικής ανατροπής του άρθρου 16 του Συντάγματος, το οποίο κατοχυρώνει τον δημόσιο χαρακτήρα και την πλήρη αυτοδιοίκηση των Α.Ε.Ι.: είναι ψηφίδες μιας πολιτικής υποτέλειας, σ' αυτό που κάποιοι νομίζουν ότι θα ήθελε η Ευρωπαϊκή Ένωση και σπεύδουν να πλειοδοτήσουν (μαζί με τους ομολόγους τους στα άλλα κράτη μέλη) στο θάνατο της Παιδείας, ως Μόρφωσης και Πολιτισμού και της Ελεύθερης Έρευνας, ως βασικής αποστολής του Δημοσίου Πανεπιστημίου, για την παραγωγή και διάδοση νέας γνώσης, αλλά και ως θεμέλιου για την αξιοβίωτη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των πολιτών της Ευρώπης, αλλά και των χωρών τους, ταυτόχρονα σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό και τεχνικό/τεχνολογικό επίπεδο, σε διαλεκτική αρμονία και με σεβασμό στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον τους (Ρόκος 2003α).

Ο υπογραφόμενος, με τα κείμενά του που προαναφέρθηκαν (Ρόκος 2003), αλλά και τα στον ίδιο τόμο:

- «Για τα ιδιωτικά 'πανεπιστήμια'», 1998,
- «Σκέψεις για τις προϋποθέσεις, το σχεδιασμό και την ανάπτυξη μιας δημιουργικής στρατηγικής προοπτικής για το Ε. Μ. Πολυτεχνείο», 1999,
- «Πρόταση πρωτοβουλιών ανάπτυξης κινήματος παιδείας από το Ε.Μ.Π.», 2000,
- «Σχέδιο Νόμου για τις μεταπτυχιακές σπουδές και την έρευνα», 2000 και
- «Ενίσχυση της Αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι.», 2000

κι ακόμα, με το πιο πρόσφατο (Ρόκος 2006α): «Η Πανεπιστημιακή Διανοήση στα χρόνια της χολέρας», απέδειξε ότι δεν πιστεύει ότι τα πάντα είναι ρόδινα σήμερα στο Δημόσιο Πανεπιστήμιο.

Αποτελεί όμως, στα χρόνια της ασυδοσίας των αγορών, όπως θα δούμε παρακάτω, το τελευταίο οχυρό αντίστασης του δημοσίου χώρου στην αρπακτική και δήθεν ελεύθερη, αξιοκρατική και αποτελεσματική «αναπτυξιακή» λαίλαπα, που υπόσχονται ή και επιβάλλουν με την ισχύ τους στις πολιτικές δυνάμεις που εναλλάσσονται στην εξουσία, οι επιχειρήσεις και τα ευθέως διαπλεκόμενα μ' αυτές Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Αλλά ας δούμε τα πράγματα με τη σειρά τους.

Από την αθωότητα της «ελευθερίας» στις ανεξέλεγκτη ασυδοσία των αγορών

Από την «αθωότητα» του ελεύθερου ανταγωνισμού του Adam Smith, ως καθοριστικού στοιχείου γενικότερης ανάπτυξης και προόδου, εφ' όσον τελείται σε συνθήκες υγείας και ασφάλειας της αγοράς, έχουμε φθάσει σήμερα στον σύγχρονο Leviathan, όχι του μονοπωλούντος τη βία και την εξουσία κατά T. Hobbes κράτους, με στόχο τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης, αλλά των μονοπωλούντων τη βία και την εξουσία σε πλανητικό επίπεδο ασύδοτων αγορών, με στόχο την ανεξέλεγκτη και διασφαλισμένη από τις πολιτικές δυνάμεις της νέας τάξης κερδοφορία τους.

Έτσι, στο πεδίο της οικονομίας κυριαρχούν τα τελευταία χρόνια σε πλανητική κλίμακα, κατάλληλα προβαλλόμενα, καταιγιστικά διαφημιζόμενα και έντεχνα προπαγανδιζόμενα:

- η θεοποιημένη «ανταγωνιστικότητα», ως μονόδρομος δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και «βιώσιμης» ή «αειφόρου» (όπως α-νοήτως την ορίζουν) «ανάπτυξης», σ' ένα κόσμο στον οποίο, μπαίνοντας στον 21ο αιώνα, το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού καρπούται το 86% του παγκόσμιου πλούτου και η κατάσταση γίνεται χειρότερη κάθε μέρα που περνά (Ρόκος, 2005), ενώ η επίτευξη βιωσιμότητας μιας επιχείρησης και οι σχετικές δράσεις (συγχωνεύσεις, εξαγορές, χαριστικές αποκρατικοποιήσεις κ.λπ.) αφήνουν πίσω τους, μεταξύ άλλων, θύματα χιλιάδες οικογένειες ανέργων.
- η «καινοτομία», ως σωτήριο επίτευγμα, αλλά και αυτοσκοπός, μιας υποτακτικής στα συμφέροντα των πολυεθνικών εταιριών «εκπαίδευσης/κατάρτισης» και της συμβατής μ' αυτήν έρευνας και τεχνολογίας, που εκπίπτουν από τα δημόσια αγαθά της παιδείας, ως μόρφωσης και πολιτισμού, στην αγοραία, μικρής διάρκειας, φθηνή και «αποτελεσματική» τεχνική επαγγελματική κατάρτιση, αναλώσιμων στελεχών, περιορισμένου αντικειμενικά χρόνου υψηλής παραγωγικότητας, για την συνεχή και «ασφαλή» κερδοφορία των επιχειρήσεων,
- η «επιχειρηματικότητα», ως ιδεολόγημα επιβαλλόμενο και εγχαρασόμενο, από τα ευαίσθητα χρόνια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη συνείδηση των νέων όλου του κόσμου, με στόχο, ίσως, μια νέα κοινωνία «πωλητών» και όχι πολιτών,
- η ελευθερία της διακίνησης κεφαλαίων και εργαζομένων και οι ευέλικτες μορφές εργασίας, που, μαζί με οδηγίες τύπου Μπολκεστάϊν, προμηγνύουν ένα καινούργιο ζοφερό μεσαίωνα για τον πλανήτη μας στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα.

Σ' αυτές τις συνθήκες, στο πεδίο της κοινωνίας, τα κοινωνικά δικαιώματα της παιδείας, της υγείας, της κοινωνικής ασφάλειας και ασφάλισης ψαλιδίζονται συστηματικά σ' όλον τον κόσμο, φαλκιδεύονται από την αγορά ιδιωτικοποιούμενα όλο και περισσότερο και εμπορευματοποιούνται όπου έχουν με αγώνες κατακτηθεί,

έως και εξακολουθούν να είναι ανύπαρκτα, παρά την δήθεν ανθρωπιστική βοήθεια και τις φιλανθρωπικές κοινωνικές πολιτικές του «αναπτυγμένου» κόσμου, τόσο στις «αναπτυσσόμενες» χώρες, που γίνονται όλο και πιο φτωχές, όσο και στα γκέτο των νεόπτωχων και των πολιτικών και οικονομικών μεταναστών στις συνεχώς επεκτεινόμενες και διογκούμενες μεγαλουπόλεις της δύσης.

Στο πεδίο της πολιτικής, κατά συνέπεια, η ισότητα, τα πολιτικά δικαιώματα, οι πολιτικές ελευθερίες, το διεθνές δίκαιο, η εθνική ανεξαρτησία και η λαϊκή κυριαρχία, τελούν όπου γης (και με «κομφότερους» έως και απολύτως «άκομψους» τρόπους), υπό αμφισβήτηση και διωγμό και πάντα υπό την δαμόκλειο σπάθη της μόνης ηγεμονικής στρατιωτικά και οικονομικά υπερδύναμης και «αναγνωρίζονται», όταν και όπως αυτή και οι σύμμαχοί της τα αντιλαμβάνονται με τους παραμορφωτικούς φακούς των στρατηγικών συμφερόντων της, για να τα κάνουν συμβατά μ' αυτά, σε στρατιωτικό, οικονομικό και γεωπολιτικό επίπεδο, με επεμβάσεις, κατακτήσεις, αντιτρομοκρατική κρατική τρομοκρατία κ.λπ.

Μοιραία, στο πεδίο του πολιτισμού, η διαρκώς αυξανόμενη δύναμη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, καθώς οι επιχειρηματίες τους, διαπλέκονται εμφανώς ή αφανώς με τους μηχανισμούς της άρχουσας τάξης, σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, και η καταγιγιστική προβολή μορφών και τρόπων ζωής, αλλά και στάσεων και συμπεριφορών που ευνοούν ατομιστικά, ανταγωνιστικά και καταναλωτικά «αναπτυξιακά» πρότυπα, τείνουν να ισοπεδώσουν, να ομογενοποιήσουν ή και να εξαφανίσουν τους τοπικούς πολιτισμούς, που εμπεριέχουν, όπου γης, τη γόνιμη και δημιουργική σοφία της αλληλεπίδρασης της φύσης με την κοινωνία στο χώρο και το χρόνο.

Στο πεδίο της τεχνολογίας, τα κάθε φορά συμφέροντα των αγορών (και ιδιαίτερα αυτά στη σημερινή κυρίαρχη έκφρασή τους στις συνθήκες παγκοσμιοποίησης), ευνοούν, καθοδηγούν, υποθάλπουν και περιορίζουν την έρευνα στους μονοδρόμους της «αγοράς της πληροφορίας και της πληροφορικής», (και όχι όπως κατ' ευφημισμό την βαφτίζουν «κοινωνία της γνώσης», για να δώσουν νομιμοποιητικό άλλοθι στους πανεπιστημιακούς που βλέπουν το δέντρο αντί του δάσους και που θα ήθελαν ένα τέτοιο κίνητρο για να τεθούν στην υπηρεσία τους).

Οι τηλεπικοινωνίες, η κινητή τηλεφωνία με δυνατότητες να παίρνεις και να στέλνεις Email και να μπαίνεις στο διαδίκτυο ακόμη και όταν κάνεις... υποβρύχιο ψάρεμα, τα ρούχα-υπολογιστές, τα μουσικά παπούτσια του MIT, τα φθηνά laptops που «θα μειώσουν το ψηφιακό χάσμα» (ανάμεσα στον όλο και πλουσιότερο βορρά και τον όλο και φτωχότερο και σπαρασσόμενο από υποθαλπόμενες εμφύλιες διαμάχες αλλά και πολλαπλά ακόμη εκμεταλλευόμενο νότο) και η ενέργεια, χρηματοδοτούνται κατά πλήρη προτεραιότητα αλλά και σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, με απολύτως κατοχυρωμένα και υπερασπιζόμενα σθεναρά από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου τα πνευματικά δικαιώματα, τις ευρεσιτεχνίες, τις πατέντες των πολυεθνικών φαρμακευτικών, βιοτεχνολογικών, ενεργειακών κ.λπ. εταιριών.

Στο πεδίο, τέλος, της προστασίας του βαρύτατα ρυπασμένου και μολυσμένου από την ανεξέλεγκτη δράση των πολυεθνικών επιχειρήσεων γήινου, ατμοσφαιρικού, υδάτινου και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η αιδημοσύνη των μεγάλων συμφερόντων και των υπερεθνικών ή εθνικών εκφράσεών τους καλύπτεται από ιδεολογήματα του τύπου:

- «ο ρυπαίνων πληρώνει», (που νομιμοποιεί την ρύπανση όσων μπορούν να πληρώσουν τα, συμβολικά πολλές φορές, πρόστιμα που ενίοτε θα τους επιβάλλονται, από ανύπαρκτους, υποχρηματοδοτούμενους ή αλλοτριωμένους ελεγκτικούς μηχανισμούς),
- μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης μέσα από την «εμπορία των αέριων εκπομπών CO₂» από τις καθημαγμένες αναπτυσσόμενες χώρες, για να «περιγραφεί» η ατελέσφορη, ευχολογική και καθόλου δεσμευτική συμφωνία του Kyoto, η οποία όμως, έτσι κι αλλιώς, αμφισβητείται δραστικά από τις ΗΠΑ, την Ν. Κορέα αλλά και τις μεγάλες καταναλώτριες πετρελαίου Κίνα (με ρυθμούς «ανάπτυξης» 10,3) και Ινδία κ.λπ., με προώθηση συμφερούσών «διμερών» λεόντειων συμφωνιών, κ.λπ.

ενώ, σε περιπτώσεις αδυναμίας επιβολής των όρων τους σε διεθνείς οργανισμούς, π.χ. για την εμπορευματοποίηση του πολιτισμού (UNESCO 2005), όπου οι ΗΠΑ και το Ισραήλ ήταν τα μόνα δύο κράτη μέλη του ΟΗΕ τα οποία αντιτέθηκαν στην απόφαση όλων των υπολοίπων κρατών μελών του, «ότι οι πολιτισμοί του ανθρώπου δεν είναι εμπορευματοποιήσιμο προϊόν αλλά παγκόσμια κληρονομιά του ανθρώπινου γένους», φθάνουν σε ωμές απειλές αποχώρησης, μη πληρωμής των συνδρομών τους, αλλά και προώθησης και πάλι λεόντειων «διμερών» συμφωνιών, με όσες από τις πιο αδύνατες χώρες του κόσμου εξαναγκασθούν να ενδώσουν και στην πολιτισμική υποταγή τους.

Η κατάσταση, η ποιότητα και η λειτουργία του δημόσιου πανεπιστημίου στην Ελλάδα σήμερα

Σ' αυτή την συγκεκριμένη πραγματικότητα σήμερα, οι πανεπιστημιακοί διανοούμενοι, περισσότερο ή λιγότερο ικανοί και άξιοι επιστήμονες δάσκαλοι και ερευνητές, οι οποίοι διαμορφώνουν την κατάσταση και είναι υπεύθυνοι για την ποιότητα και τη λειτουργία του Δημοσίου Πανεπιστημίου και είναι ταυτόχρονα τα φυσικά υποκείμενα, τόσο για τις απαραίτητες «αντιστάσεις» όσο και για τις κερκόπορτες, πιθανής και εκ των έσω «άλωσής» του, θα μπορούσαν να καταταγούν στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Σ' αυτούς τους προικισμένους επιστήμονες, οι οποίοι, βυθισμένοι στις θεμιτές

επιστημονικές φιλοδοξίες τους, αφοσιώνονται στην εργαστηριακή έρευνά τους στο πεδίο της ειδικότητάς τους και στο στενό διδακτικό τους έργο, θεωρώντας ότι έτσι εκπληρώνουν το πολυδιάστατο χρέος τους απέναντι στους φοιτητές τους, την πολιτεία, τη χώρα τους και την κοινωνία, αδιαφορώντας για το τι γίνεται γύρω τους στο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό και το ευρύτερα τεχνικό/τεχνολογικό περιβάλλον τους, το οποίο πολυδιάστατα –θέλουν, δεν θέλουν– αλληλεπιδρά μαζί τους και επηρεάζει τις στάσεις και συμπεριφορές τους καθοριστικά.

Η αδιαφορία τους για την ανάγκη μιας ολιστικής, κριτικής, διεπιστημονικής προσέγγισης, έρευνας, μελέτης και αντιμετώπισης των αντικειμενικά πολύπλοκων, ιδιαίτερα σήμερα, κοινωνικών, αναπτυξιακών και περιβαλλοντικών προβλημάτων και από τη σκοπιά των ιδιαίτερων ερευνητικών τους ενδιαφερόντων, πολλές φορές τους εγκλωβίζει στον, θεμιτό ως ένα βαθμό, ανταγωνισμό του αριθμού των δημοσιεύσεων, των βραβείων και του βαθμού και των ρυθμών αναγνώρισης του έργου τους από τους ομότεχνους και την πολιτεία, περιορίζοντας τις πραγματικές δυνατότητές τους για ουσιαστικότερη κοινωνική συμβολή.

2. Σ' αυτούς τους καλούς, ή λιγότερο καλούς πανεπιστημιακούς, οι οποίοι, ερωτοτροπώντας με την κάθε φορά πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική και τεχνική/τεχνολογική εξουσία και τους επιμέρους τοποτηρητές της, εγκαταλείπουν προοδευτικά ακόμη και τις ελάχιστες διδακτικές και ερευνητικές υποχρεώσεις τους και επιδίδονται σ' ένα άγριο ανταγωνιστικό κυνηγητό προβεβλημένων θέσεων, δοτών αξιωμάτων και κατ' ανάθεσιν ερευνητικών προγραμμάτων, (που στην πραγματικότητα είναι απλές μελέτες, τις οποίες θα μπορούσαν να αναλάβουν, με τις θεσμισμένες διαδικασίες, οι φοιτητές τους, όταν αποφοιτήσουν) κ.λπ. Είναι αυτονόητο ότι η όποια άποψή τους για τα κοινά, μοιραία διυλίζεται πάντα από την, σύμφωνα με τα συμφέροντά τους, σκοπιμότητα ή μη έκφρασής της.
3. Σ' αυτούς τους άξιους ή μη πανεπιστημιακούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν την πανεπιστημιακή τους θέση ως εφαλτήριο διεκδίκησης αιρετών πανεπιστημιακών, κομματικών ή πολιτικών αξιωμάτων, εγκαταλείποντας το έργο και τις υποχρεώσεις τους στους βοηθούς και τους μεταπτυχιακούς τους φοιτητές και υποτάσσοντας τη θεωρία και την πράξη τους στις προδιαγραφές «μεθοδολογιών» και «τεχνικών» επίτευξης των κάθε φορά στόχων τους.

Οι πανεπιστημιακοί αυτοί πρέπει να τα έχουν καλά με όλους, να είναι «και με τον “αστυφύλαξ” και με τον “χωροφύλαξ”» και να μπορούν «να κάνουν ομελέτα χωρίς να σπάσουν ούτε ένα αυγό», υποθηκεύοντας την όποια αξιοπιστία τους στις ανάγκες της στιγμής, της συγκυρίας και των μακροπρόθεσμων σχεδίων τους.

Έτσι, οι απόψεις τους για τα κοινά, οι σκέψεις και οι «στοχασμοί» τους, δημοσιοποιούνται, όταν το απαιτούν οι «περιστάσεις», αποτελώντας κι αυτές «μέσα», τα οποία καθαγιάζουν τους στόχους τους.

4. Σ' αυτούς τους πανεπιστημιακούς, οι οποίοι, εκμεταλλευόμενοι τη βολική θαλπωρή του δημοσίου πανεπιστημίου και την ανοχή, τη συμπάθεια, την αλληλεγγύη ή την αδιαφορία των συναδέλφων τους και των ακαδημαϊκών οργάνων, καπηλεύονται με αγοραίο τρόπο τη θέση τους, εμπορευματοποιούν τον τίτλο τους και πωλούν πανάκριβα το όποιο «κύρος» τους, αλλά ακόμα και την οσοδήποτε απλοϊκή γνωμάτευσή τους, σ' οποιονδήποτε επιχειρηματία ή σε οποιαδήποτε πλευρά τα έχει –και για όσον καιρό τα έχει– ανάγκη.

Τέτοιες γνωματεύσεις και πραγματογνωμοσύνες έχουν νομιμοποιήσει εγκληματικές καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος και καταπατήσεις δημοσίων γαιών από κερδοσκόπους, έχουν αθώσει μεγαλοβιομηχάνους και πλοιοκτήτες σε περιπτώσεις βαρύτατης ευθύνης τους σε εργατικά ατυχήματα, αλλά και έχουν κοστίσει σημαντικά ποσά στα δημόσια πανεπιστήμια που κάποτε ήθελαν να στηρίζουν σ' ένα δικαστήριο το δίκιο τους με μια γνωμάτευση «ειδικού συναδέλφου».

5. Σ' αυτούς τους πανεπιστημιακούς, οι οποίοι συνηθέστατα απουσιάζουν από τα διδακτικά και ερευνητικά τους καθήκοντα και γι' αυτό χαρίζονται στους φοιτητές τους, αλλά ξιφουλκούν με πάθος κατά της «άθλιας κατάστασης των πανεπιστημίων μας» στα τηλεπαράθυρα των Μ.Μ.Ε., τις εφημερίδες και τα περιοδικά life style, κατακεραυνώνοντας το «πολιτικό 5», (που αυτοί εντούτοις, για τη βολή τους, χρησιμοποιούν), ενοχοποιώντας τους αφοσιωμένους στο έργο τους συναδέλφους τους, τους «αιώνιους» φοιτητές και την «κομματικοποίησή» τους, το κάθε φορά αντίπαλό τους κόμμα, το «πανεπιστημιακό άσυλο» και το Νόμο Πλαίσιο για τα Πανεπιστήμια, για να βγαίνουν πάντα λάδι στην κολυμβήθρα του Σιλβάμ του συρμού.

Τα Σχέδια Νόμου, και σήμερα πλέον Νόμοι του Κράτους «Για τη συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις» (Ν.3369, ΦΕΚ τ.Α, 171, της 6.7.2005), «Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων – Παράρτημα διπλώματος» (Ν.3374, ΦΕΚ τ. Α, 189, της 2.8.2005) και «Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος και άλλες διατάξεις» (Ν.3391, ΦΕΚ τ.Α, 240 της 4.10.2005), που ανοίγουν σε όλα τα επίπεδα πόρτες και παράθυρα για πλήρη απαξίωση, ιδιωτικοποίηση και εμπορευματοποίηση του πολύτιμου κοινωνικού αγαθού της δημόσιας πανεπιστημιακής παιδείας, δεν τους απασχόλησαν και τους άφησαν παντελώς αδιάφορους, αν δεν τους μετέτρεψαν και σε θιασώτες και χειροκροτητές τους, για να αποδείξουν σε κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση την προσήλωσή τους στον κοινής αποδοχής τους «εκσυγχρονιστικό» νεοφιλελευθερισμό, που οι Νόμοι αυτοί, με ρητή και τεκμηριωμένη την απόλυτη αντίθεση των πραγματικών δασκάλων και των φοιτητών, προωθούν.

Επειδή δεν μπορούν να εφαρμοσθούν, αλλά και λόγω αντισυνταγματικότητων τους, (όπως και εκείνων του Νόμου για τα «μακάρια τη λήξει» Προγράμματα

Σπουδών Επιλογής (Π.Σ.Ε.), που καταργήθηκε τρία χρόνια μετά την ισχύ του, με απόφαση τη ολομέλειας του Συμβουλίου Επικρατείας), «προωθήθηκαν» και «προωθούνται», στο πλαίσιο ενός παγιδευμένου δήθεν διαλόγου, αλλεπάλληλες νομοτελειακά αναγκαίες τροποποιήσεις τους, αλλά και η επερχόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, που θα βαφτίσει τα εμπορευματοποιημένα ιδιωτικά δήθεν πανεπιστήμια, για τα οποία συμφωνούν κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση σε «μη κερδοσκοπικά».

Η τύχη του Ν. 815, η παράλυση του Πολυτεχνείου Κρήτης για τα Π.Σ.Ε. και η αναταραχή που ξεκίνησε ήδη στα Πανεπιστήμια, όχι μόνο δεν τους προβληματίζουν, αλλά αντίθετα τους ευχαριστούν, γιατί έτσι θα έχουν ακόμη περισσότερο ελεύθερο χρόνο για τις κερδοφόρες εξωπανεπιστημιακές ασχολίες τους, αλλά και περισσότερα –νομίζουν– άλλοθι για να καθυβρίζουν την «κατάντια του δημόσιου πανεπιστημίου». Κάποιοι όμως «οπισθοδρομικοί», κατ' αυτούς, συνάδελφοί τους το υπερασπίζονται ως πολύτιμο δημόσιο κοινωνικό αγαθό, εξακολουθώντας να το πιστεύουν και να παλεύουν γι' αυτό, θεωρώντας την εκπαίδευση ως παιδεία, μόρφωση και πολιτισμό και αντιστεκόμενοι στην αγοραία εκδοχή της, της μονοδιάστατης τεχνικής επαγγελματικής κατάρτισης φθηνών ανθρωπομηχανών, στα χρόνια κυριαρχίας του ασύδοτου ανταγωνισμού και της κερδοσκοπίας των αγορών, που άλλοι τα λένε και «χρόνια της χολέρας». (Ρόκος, 2006α)

Υπάρχει πάντα βέβαια και η κατηγορία των καλών ή λιγότερο καλών πανεπιστημιακών δασκάλων, οι οποίοι αφοσιώνονται στη δουλειά τους και είναι πάντα στη διάθεση των φοιτητών τους, τους οποίους μάλιστα, όχι χωρίς δυσκολίες, αντιμετωπίζουν ως ώριμους ανθρώπους, προσπαθώντας να συμβάλουν στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς τους ως αξίων μελλοντικών επιστημόνων με αναπτυγμένη κριτική σκέψη αλλά και συνειδητών, υπεύθυνων και ενεργών πολιτών.

Οι πανεπιστημιακοί αυτοί αξιοποιούν γόνιμα και δημιουργικά την κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα ελευθερία της διδασκαλίας, έχουν το θάρρος της γνώμης τους, τεκμηριώνουν με επάρκεια τις απόψεις και τις προτάσεις τους για τα κοινά, έχουν ανοιχτά τα μάτια και τ' αυτιά τους στις ανάγκες και τα προβλήματα της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας, της οποίας είναι αναπόσπαστα μέρη, και έχουν κατά τη γνώμη μου τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για να μη νομίζουν, αλλά να είναι και να θεωρούνται και από τους άλλους σκεπτόμενοι.

Το είδος αυτό όμως είναι όντως εν ανεπαρκεία, όπως κάθε τι που έχει αξία και όχι τιμή προς εξαγορά.

Και αυτό καθορίζει καταλυτικά, τόσο τις αντικειμενικές δυνατότητες αντιστάσεων του Δημόσιου Πανεπιστημίου στην ασυδοσία των αγορών και των πολιτικών και κοινωνικών υποτελών τους, όσο και τους κινδύνους από τις κερκόπορτες που, ενδεχομένως άθελά μας, από συμφέρον, ασύγγνωστη αμέλεια, αδιαφορία ή/και μονοδιάστατη τεχνοκρατική αφοσίωση στα της «ειδικότητάς» μας, μπορεί ν' αφήσουμε αφύλακτες.

Συμπεράσματα, προοπτικές

Στις 10 Μαΐου 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωσή της «Η Ευρώπη χρειάζεται εκσυγχρονισμένα Πανεπιστήμια» (IP/06/592), προσδιορίζει εννιά τομείς «στους οποίους πρέπει να γίνουν αλλαγές για να μπορέσουν τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να συμβάλουν στη δημιουργία μιας πραγματικής οικονομίας της γνώσης».

Η κύρια κατεύθυνση ιδιωτικοποίησης, εμπορευματοποίησης, επιχειρηματοποίησης της ανώτατης παιδείας και η έκπτωσή της από ανεκτίμητο δημόσιο κοινωνικό αγαθό και δικαίωμα κάθε πολίτη για κριτική γνώση, κοινωνική απελευθέρωση κι ολοκλήρωση και πολιτική χειραφέτηση, σε μονοδιάστατη τεχνική επαγγελματική κατάρτιση που να ικανοποιεί τα συμφέροντα των επιχειρήσεων, των «επενδυτών», των ισχυρών και κυρίως «αγγλόφωνων» κρατών, και όσων ισοτιμούν την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των πολιτών, των κοινωνιών και των εθνικών κρατών, με την «οικονομική μεγέθυνση», τις ανάγκες «μιας παγκόσμιας, βασισμένης στη γνώση οικονομίας» και του ασύδουτου ανταγωνισμού των αγορών, είναι φανερή και απολύτως κινική και είναι αδιανόητο να βρίσκει σύμφωνους, αλλά και άκριτους, υποστηρικτές αξιοπρεπείς πολιτικούς, άξιους πανεπιστημιακούς δασκάλους, επιστήμονες και ερευνητές.

Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ισοτιμούν ένα εξάμηνο τουλάχιστον φοίτησης σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού με ένα τουλάχιστον εξάμηνο «φοίτησης» σε μια επιχείρηση.

Ζητούν να επανεξετασθούν τα συστήματα χρηματοδότησης των πανεπιστημίων, (κυρίως σε σχέση με τα αποτελέσματα στην έρευνα και την εμπορική αξιοποίηση των καινοτομιών), να εισαχθούν σε όλα τα Δημόσια ΑΕΙ δίδακτρα και να ευθυγραμμισθούν οι διαδικασίες αναγνώρισης πανεπιστημιακών τίτλων με τις διαδικασίες για τα επαγγελματικά προσόντα.

Σ' αυτή την κατεύθυνση, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού Α.Σ.Ε.Π., στο οποίο εμπιστευτήκαμε την αξιοκρατική στελέχωση του δημόσιου τομέα, ισοτιμεί στην πράξη από καιρό τα πανεπιστημιακά πτυχία, με τα κριθέντα ως αντισυνταγματικά από την Ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας πτυχία των Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής (Π.Σ.Ε.) αλλά και με εκείνα των (α) κατόχων πτυχίων ή διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που έχουν αποκτηθεί σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους οποίους έχει χορηγηθεί πράξη αναγνώρισης επαγγελματικής ισοτιμίας από το Συμβούλιο του άρθρου 10 του π.δ. 165/2000 (ΦΕΚ 149 Α), όπως ισχύει κάθε φορά και β) κατόχων τίτλων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που έχουν αποκτηθεί σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους οποίους έχει αναγνωρισθεί το δικαίωμα άσκησης νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος, σύμφωνα με σχετική απόφαση αναγνώρισης επαγγελματικής εκπαίδευσης που χορηγείται από την αρμόδια αρχή του άρθρου 13 του

π.δ. 231/1998 (ΦΕΚ 178 Α)» (π.χ. ΦΕΚ 476 της 16.8.2006, τεύχος προκηρύξεων Α.Σ.Ε.Π.). Έτσι το Α.Σ.Ε.Π. αποδεικνύει στην πράξη την άκριτη διάθεση προσαρμοστικότητάς μας προς τις πολιτικές της Ε.Ε., οι οποίες, στα χρόνια της κυριαρχίας των παγκοσμιοποιημένων αγορών, επηρεάζονται καταλυτικά και/ή επιβάλλονται από τον Οργανισμό Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας Ο.Ο.Σ.Α./Ο.Ε.С.Д., την Διεθνή Τράπεζα (World Bank), τους G 8, και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου Π.Ο.Ε./WTO, μέσω της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, και του Ενιαίου Χώρου Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, στ' αχνάρια της Λευκής Βίβλου για την εκπαίδευση και την Κατάρτιση (Ρόκος 1997).

Μεταξύ των άλλων, η πλήρης συμφωνία της χώρας μας για τη «δυνατότητα πλήρους μεταφοράς εθνικών υποτροφιών σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ε.Ε.» είναι αδιανόητη, γιατί θα επιβαρύνει αυτονόητα και μονόδρομα τα δύσκολα οικονομικά της αλλά και τα οικονομικά των πιο αδύνατων κρατών μελών και του δημόσιου τομέα, σε όφελος των κυρίως «αγγλόφωνων» κρατών και του ιδιωτικού τομέα και ιδιαίτερα του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α., είναι το πρώτο και κύριο εμπορευματικό κέντρο προϊόντων και υπηρεσιών πανεπιστημιακής παιδείας στην Ευρώπη και ένα από τα τέσσερα σημαντικότερα (με πρώτο την Αυστραλία) στον κόσμο.

Για τους θιασώτες του ανταγωνισμού και των ιδιωτικών ή «μη κερδοσκοπικών», (κατ' ευφημισμό), πανεπιστημίων είναι χαρακτηριστικές δύο ειδήσεις από φιλίες από την Ελευθεροτυπία της 26.9.2006.

Και πρώτα για την έρευνα:

«Οι “25” της Ε.Ε. ενέκριναν χθες ομόφωνα το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη ύψους 54,5 δισ. ευρώ, το οποίο καλύπτει την περίοδο 2007-2013».

«Η συμφωνία των “25” προβλέπει τη χορήγηση 32 δισ. ευρώ για τη συνεργατική έρευνα, 7,5 δισ. ευρώ για την υλοποίηση προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, 4,2 δισ. ευρώ για τις υποδομές έρευνας και 5 δισ. ευρώ για την κινητικότητα ερευνητών.

Κατά την περίοδο 2007-2009, η κοινοτική χρηματοδότηση προγραμμάτων θα ανέλθει σε 5,5 δισ. ευρώ ετησίως. Στη συνέχεια, το ποσό θα αυξηθεί σταδιακά για να φτάσει τα 10 δισ. ευρώ το 2013.

Η Ε.Ε. προσπαθεί εδώ και χρόνια να καλύψει το χάσμα που τη χωρίζει από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία στον τομέα της έρευνας. Το 2002 οι τότε “15” είχαν θέσει στόχο να αφιερώσουν το 3% του ΑΕΠ τους στην έρευνα και ανάπτυξη. Με τη σημερινή απόφαση, οι “25” θα αφιερώσουν το 1,9% του ΑΕΠ στον εν λόγω τομέα, έναντι 2,6% των ΗΠΑ και 3,1% της Ιαπωνίας». (Κ. Μοσχονάς)

Για την ηθική τώρα των «μη κερδοσκοπικών» πανεπιστημίων και τις σχετικές προοπτικές, ιδού οι διαδικασίες αύξησης του ενεργητικού του ταμείου που έχει δη-

μιουργηθεί από δωρεές, ενός από τα καλύτερα πανεπιστήμια των ΗΠΑ, του πανεπιστημίου του Γέηλ τη χρονιά που έληξε στις 30.6.2006:

«Σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση του Πανεπιστημίου, το ενεργητικό του ταμείου, το οποίο ανερχόταν σε 18 δις. δολάρια, αυξήθηκε 2,8 δις. δολάρια χάρη στις επενδύσεις που έκανε και κάποιες νέες δωρεές. Πού έβαλε τα λεφτά του; Το 25% τοποθετήθηκε σε Hedge Funds, (Σ.Σ.: επιθετικά επενδυτικά αμοιβαία κεφάλαια που έγιναν γνωστά από τον διεθνή κερδοσκόπο Σόρος, και μπορούν είτε να προσφέρουν υψηλότερες αποδόσεις ή να οδηγήσουν και στην χρεοκοπία με προφανείς τις συνέπειες στη λειτουργία του πανεπιστημίου), ένα επιπλέον 25% επενδύθηκε στην ενέργεια και το real estate και το 17% επενδύθηκε στα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια (private equity) που ειδικεύονται στην εξαγορά επιχειρήσεων. Το 28% επενδύθηκε σε μετοχές και το 5% σε ομόλογα. Αν μάλιστα νομίζετε ότι η απόδοση των επενδύσεών του την προηγούμενη χρονιά ήταν απλώς μια αναλαμπή, κάνετε λάθος. Το συγκεκριμένο ταμείο δωρεών, από το οποίο πληρώνονται υποτροφίες, φτιάχνονται κτίρια και πληρώνονται οι μισθοί των καθηγητών και άλλων υπαλλήλων, καταγράφει μια μέση ετήσια απόδοση της τάξης του 17% τα τελευταία 10 χρόνια». (Δ. Κοντογιάννης)

Άρα προδιαγράφεται μέλλον λαμπρό για τους Πρυτάνεις των όλο και περισσότερο ιδιωτικοποιούμενων Α.Ε.Ι. με την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος και τις κυρίαρχες επιλογές κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης, οι οποίοι με τη συνεργασία των ακαδημαϊκών μονάδων των Πανεπιστημίων τους θα πρέπει να γίνουν ικανοί παίκτες του χρηματιστηρίου.

Αλλά εμείς τι μπορούμε να κάνουμε, και τι κάνουμε, στην κατεύθυνση αξιοπιστίας, αξιοκρατικής και αποτελεσματικής λειτουργίας του δημόσιου πανεπιστημίου, έξω και πέρα απ' την κρυφή γοητεία των εκμαυλιστικών αγορών;

Παραθέτουμε μερικά ενδεικτικά παραδείγματα από το Ε. Μ. Πολυτεχνείο, για τα οποία ο υπογραφόμενος έχει άμεση γνώση και ευθύνη.

Στην κατεύθυνση συμβολής στην ανάπτυξη μιας εθνικής στρατηγικής πανεπιστημιακής παιδείας και έρευνας στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, που θα αντιστεκόταν στην κυρίαρχη λογική της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας και της δυνατότητας άμεσης κερδοσκοπικής διάθεσης και εμπορίας των πορισμάτων καινοτομικής έρευνας των δημόσιων πανεπιστημίων από «χορηγούς», «επενδυτές» και «spin off» εταιρίες, η Συγκλητική Επιτροπή Κληροδοτημάτων του Ε.Μ.Π., με Πρόεδρο έναν σημαντικότατο συνάδελφο, τον Καθηγητή Γιώργο Κοσμετάτο, μετά από πρότασή μου, αποφάσισε και εισηγήθηκε στη Σύγκλητο του Ε.Μ.Π. τη βράβευση των καλύτερων διπλωματικών εργασιών, μεταπτυχιακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών σε διεπιστημονικά θέματα, με τη θέσπιση του σχετικού «ΘΩΜΑΪΔΕΙΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ», που θα «μπορούν να διεκδικήσουν προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί ή υποψήφιοι διδάκτορες

του Ιδρύματος, οι οποίοι θα συνεισφέρουν στην ανάπτυξη ή ολοκλήρωση μεθόδων, τεχνικών, λογισμικού και/ή λοιπών επιστημονικών και τεχνολογικών καινοτομιών σε ένα από τα παρακάτω διεπιστημονικά θεματικά πεδία:

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής στο κέντρο και την περιφέρεια
- Παρατήρηση και παρακολούθηση, χαρτογράφηση και προστασία του περιβάλλοντος (φυσικού/κοινωνικοοικονομικού/πολιτισμικού)
- Καταγραφή, διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Βελτίωση των συνθηκών κατοικίας, εργασίας και παραγωγής
- Χωροταξικός σχεδιασμός και Πολιτική Γης
- Αύξηση της ενεργειακής ανεξαρτησίας της χώρας
- Ανάπτυξη φιλικών προς τον άνθρωπο, το φυσικό και το πολιτισμικό περιβάλλον μορφών ενέργειας
- Ολοκληρωμένη και Αποκεντρωμένη (οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική) ανάπτυξη σε αρμονία και με σεβασμό στο περιβάλλον
- Συμβολή στην παραγωγή νέων, χρήσιμων για τον άνθρωπο και φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων
- Συμβολή στην παραγωγή χρήσιμων για τον άνθρωπο και το κοινωνικό σύνολο υπηρεσιών
- Ιατρική τεχνολογία

Τα πεδία αυτά μπορούν να αυξάνονται μετά από τεκμηριωμένη εισήγηση των Τομέων του Ε.Μ.Π. προς την Επιτροπή Κληροδοτημάτων, έγκριση της Επιτροπής και απόφαση της Σύγκλητου. Η διαδικασία που θα ακολουθηθεί είναι η παρακάτω:

Το επιβλέπον τη διπλωματική, μεταπτυχιακή ή διδακτορική εργασία μέλος ΔΕΠ υποβάλλει δύο αντίτυπα της προτεινόμενης για βράβευση εργασίας στο Τμήμα Διαχείρισης Περιουσίας της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών τεκμηριώνοντας επαρκώς:

- γιατί η διπλωματική/μεταπτυχιακή/διδακτορική εργασία εμπίπτει σε ένα ή περισσότερα (και ποια) από τα παραπάνω διεπιστημονικά πεδία.
- τη σημασία, την ποιότητα και την αξία της συγκεκριμένης συμβολής στη διεπιστημονική και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων.
- τις τυχόν προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης και βελτίωσης των σχετικών μεθόδων και τεχνικών».

Η Σύγκλητος του Ε.Μ.Π. αποδέχθηκε ομόφωνα την εισήγηση της Επιτροπής και αποφάσισε τη χρηματοδότηση των βραβείων από το κληροδότημα του μεγάλου Μετσοβίτη ευεργέτη του Ε.Μ.Π. Δημητρίου Θωμαΐδη με το παραπάνω σκεπτικό.

Απέδειξε, έτσι, ότι τα ουσιαστικά αυτοδιοικούμενα Δημόσια Πανεπιστήμια μπορούν, αν το θέλουν, ν' αντισταθούν στη λαίλαπα των ασύδοτων αγορών και των ελεγχόμενων, ή τουλάχιστον ισχυρότατα επηρεαζόμενων, από αυτές κυβερνήσεων.

Γιατί οι αγορές βλέπουν τα πανεπιστήμια μόνο ως χρυσοτόκους όρνιθες, δηλαδή είτε ως φθηνές μηχανές παραγωγής κερδών με κατανάλωση δημόσιων πόρων και εκμετάλλευση των νέων ερευνητών και πανεπιστημιακών των δημοσίων πανεπιστημίων, ή στην επιθυμητή απ' αυτές ιδιωτικοποίησή τους, ως εμπορικών καταστημάτων πώλησης πτυχίων, αδιαφορώντας απολύτως για τη συμβολή τους στην αντιμετώπιση σημαντικότερων κοινωνικών προβλημάτων που αυτονοήτως δεν τις συγκινούν.

Την αξιοποίηση των πορισμάτων, των μεθόδων και τεχνικών που αναπτύχθηκαν και την ενίσχυση της περαιτέρω έρευνας σ' αυτά τα πεδία θα έπρεπε αυτονοήτως να αναλάβει η πολιτεία.

Τον τομέα όμως μιας Δημόσιας Παιδείας, Έρευνας και Τεχνολογίας στην υπηρεσία του κοινωνικού συνόλου, κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση, παρά τις ανέξοδες ρητορείες, τον απαξιώνουν έως και τον ευτελίζουν με ανύπαρκτους ή παγιδευμένους διαλόγους με τελικό στόχο την εκμαίευση μιας συναίνεσης, που δεν θα την πάρουν ποτέ από τους δασκάλους και τους φοιτητές, στα σχέδια των ασύδοτων αγορών.

Ένα δεύτερο ενδεικτικό παράδειγμα είναι η ίδρυση και λειτουργία του Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Ε.Μ.Π. για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών.

Και ένα τρίτο ενδεικτικό παράδειγμα είναι η ίδρυση και λειτουργία του Διεπιστημονικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Π.Μ.Σ.) του Ε.Μ.Π. «Περιβάλλον και Ανάπτυξη».

Για τη φιλοσοφία, τις αξίες και τη δουλειά των δύο αυτών παραδειγμάτων δράσεων ακαδημαϊκών μονάδων του Ε.Μ.Π. στην κατεύθυνση στήριξης του δημόσιου χαρακτήρα του πανεπιστημίου, μπορεί να βρει ο κάθε ενδιαφερόμενος σωρεία στοιχείων και πληροφοριών στις διευθύνσεις:

- www.ntua.gr/MIRC/
- www.survey.ntua.gr/main/studies/environ/envir-g.html αντίστοιχα.

Ευχαριστίες

Από καρδιάς ευχαριστώ τις συνεργάτιδές μου Έλσα Μιχαηλίδου και Μαρία Αντεπλή για την ακούραστη συγκέντρωση και επεξεργασία χιλιάδων σελίδων υλικού τεκμηρίωσης της συνεχιζόμενης πολύχρονης έρευνάς μας για τα ζητήματα της Παιδείας ως Μόρφωσης και Πολιτισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, προσπαθούμε να στηρίξουμε με όλες μας τις δυνάμεις το Δημόσιο Πανεπιστήμιο ως αξιόπιστο, ισχυρό και ανθεκτικό θεμέλιο για την αξιο-

βίωτη ολοκληρωμένη (οικονομική, κοινωνική, πολιτική πολιτισμική και τεχνική/τεχνολογική) ανάπτυξη των πολιτών του κόσμου, των ανθρωπίνων κοινωνιών και του κοινού μας σπιτιού, του πλανήτη γη, στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον του οποίου εντασόμεστε όλοι ως αναπόσπαστα μέρη του – και όχι ως κυρίαρχοι ιδιοκτήτες ή εκμεταλλευτές του ή ως υποτακτικά και χειραγωγούμενα απ' τις αγορές ενεργούμενα.

Αναφορές και άλλη σχετική Βιβλιογραφία

- Amin, S. (1977): *Imperialism and Unequal Development* (Harvester Press, Hassocs).
- Αμίν, Σ. (1975): *Συσώρευση σε Παγκόσμια Κλίμακα*. (Αθήνα, Νέα Σύνορα).
- Badlock, D. (2002): *The EU Sustainable Development Strategy: From Lisbon to Göteborg and Beyond – An Evaluation of Progress*. (Institute for European Environmental Policy, European Economic and Social Committee). (http://backupcese.qwentel.be/sustainable_development/forum_12_09_2002/study_en.pdf)
- Barr, N. (2005): Financing Higher Education, *Finance and Development*, Vol. 42 (2), International Monetary Fund. (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2005/06/barr.htm>)
- Bennell, P., Pearce, T. (1998): *The Internationalisation of Higher Education: Exporting Education to Developing and Transitional Economies*. (Brighton, IDS Working Paper 75, Institute of Development Studies, University of Sussex). (<http://www.ids.ac.uk/ids/bookshop/wp/wp75.pdf>)
- Commission of the European Communities (2006): *Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: Education, Research and Innovation*, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, COM (2006) 208 final. (http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comuniv2006_en.pdf)
- Commission of the European Communities (2005a): *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. The 2005 Review of the EU Sustainable Development Strategy: Initial Stocktaking and Future Orientations*, COM (2005) 37 final (http://europa.eu.int/comm/sustainable/docs/COM_2005_0037_F_EN_ACTE.pdf)
- Commission of the European Communities (2005b): *Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training*, Commission Staff Working Paper, SEC (2005) 419. (<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport05.pdf>)
- Commission of the European Communities (1995): *White Paper on Education and Training. Teaching and Learning. Towards the Learning Society*. (Brussels, Com (95) 590 final). (<http://ec.europa.eu/education/doc/official/keydoc/lb-en.pdf>)
- Council of Europe (1997): *Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region*. (Lisbon). (<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/165.htm>)
- Dabla, E., Grandstein, M. (2004): The Distributional Bias of Public Education, *IMF Working Paper*, No 04/214, International Monetary Fund. (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04214.pdf>)
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2006): *Κοινή Ενδιάμεση Έκθεση του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2006, Σχετικά με την Πρόοδο στο Πλαίσιο του Προγράμματος Εργασίας «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010»*, 1.4.2006, C 79/1-19. (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:079:0001:0019:EL:PDF>)
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2005): *Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 24ης Μαΐου 2005 σχετικά με νέους δείκτες για την εκπαίδευση και την κατάρτιση*, 10.6.2005, C 141/7-8. (http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/oj/2005/c_141/c_14120050610el00070008.pdf)

- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2006): *Η Ευρώπη χρειάζεται εκσυγχρονισμένα Πανεπιστήμια σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. (Βρυξέλλες, IP/06/592).
(<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/592&format=HTML&aged=0&language=EL&guiLanguage=fr>)
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005a) *Η Στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή Κοινωνία της Πληροφορίας για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση*, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή Περιφερειών.
(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0229:FIN:EL:DOC>)
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005b): *Κινητοποίηση του Πνευματικού Δυναμικού της Ευρώπης: Ενδυνάμωση των Πανεπιστημίων ώστε να Εξασφαλισθεί η Πλήρης Συμβολή τους στη Στρατηγική της Λισσαβώνας*, Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM (2005) 152 final.
(http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comuniv2005_el.pdf)
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2003): *Ο Ρόλος των Πανεπιστημίων στην Ευρώπη της Γνώσης*, Ανακοίνωση από την Επιτροπή, COM (2003) 58 final.
(http://europa.eu/eur-lex/el/com/cnc/2003/com2003_0058el01.pdf)
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1994): *Λευκό Βιβλίο, Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση. Οι Προκλήσεις και η Αντιμετώπισή τους για τη Μετάβαση στον 21ο αιώνα*. (Βρυξέλλες, Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων).
- European Commission (2006): *A Whole New Class of European Universities*, *Euroabstracts*, 44 (4), p. 13.
- European Commission (2005a): *Implementing the “Education and Training 2010 Work Programme. 2005 Progress Report. FRANCE”*. (Brussels).
(http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport/france_en.pdf)
- European Commission (2005b): *Implementing the “Education and Training 2010 Work Programme. 2005 Progress Report. HELLAS”*. (Brussels).
(http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport/el_en.pdf)
- European Commission (2005c): *Implementing the “Education and Training 2010 Work Programme. 2005 Progress Report. ITALY”*. (Brussels).
(http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport/it_en.pdf)
- European Commission (2005d): *Implementing the “Education and Training 2010 Work Programme. 2005 Progress Report. UNITED KINGDOM”*. (Brussels).
(http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport/uk_en.pdf)
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2002): *Συνθήκη Περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Παγιωμένη Έκδοση)*, *Επίσημη Εφημερίδα*, αριθ. C325 της 24ης Δεκεμβρίου 2002.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας (2000): *Απασχόληση, Οικονομική Μεταρρύθμιση και Κοινωνική Συνοχή*, 23 και 24 Μαρτίου 2000.
(http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00400-r1.gr0.htm)
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (2006): *Επανενεργοποιημένη Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Απασχόληση και την Ανάπτυξη*, 23 και 34 Μαρτίου 2006.
(<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/06/4&format=PDF&aged=1&language=EL&guiLanguage=en>)
- Hargreaves, A., Shaw, P. (2005): *Knowledge and Skill Development in Developing and Transitional Economies*. (The World Bank, An Analysis of World Bank/DfID Knowledge and Skills for the Modern Economy Project).
(http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1126210664195/1636971-1126210694253/DFID_WB_KS_FinalReport_7-31-06.pdf)
- Hobbes, T. (1999): *Λεβιάθαν*, Μετάφραση Γ. Πασχαλίδης, Αιμ. Μεταξόπουλος, Γνώση, Αθήνα.
- Knight, J. (2003): *GATS, Trade and Higher Education. Perspective 2003. Where we are?*, (UK, The

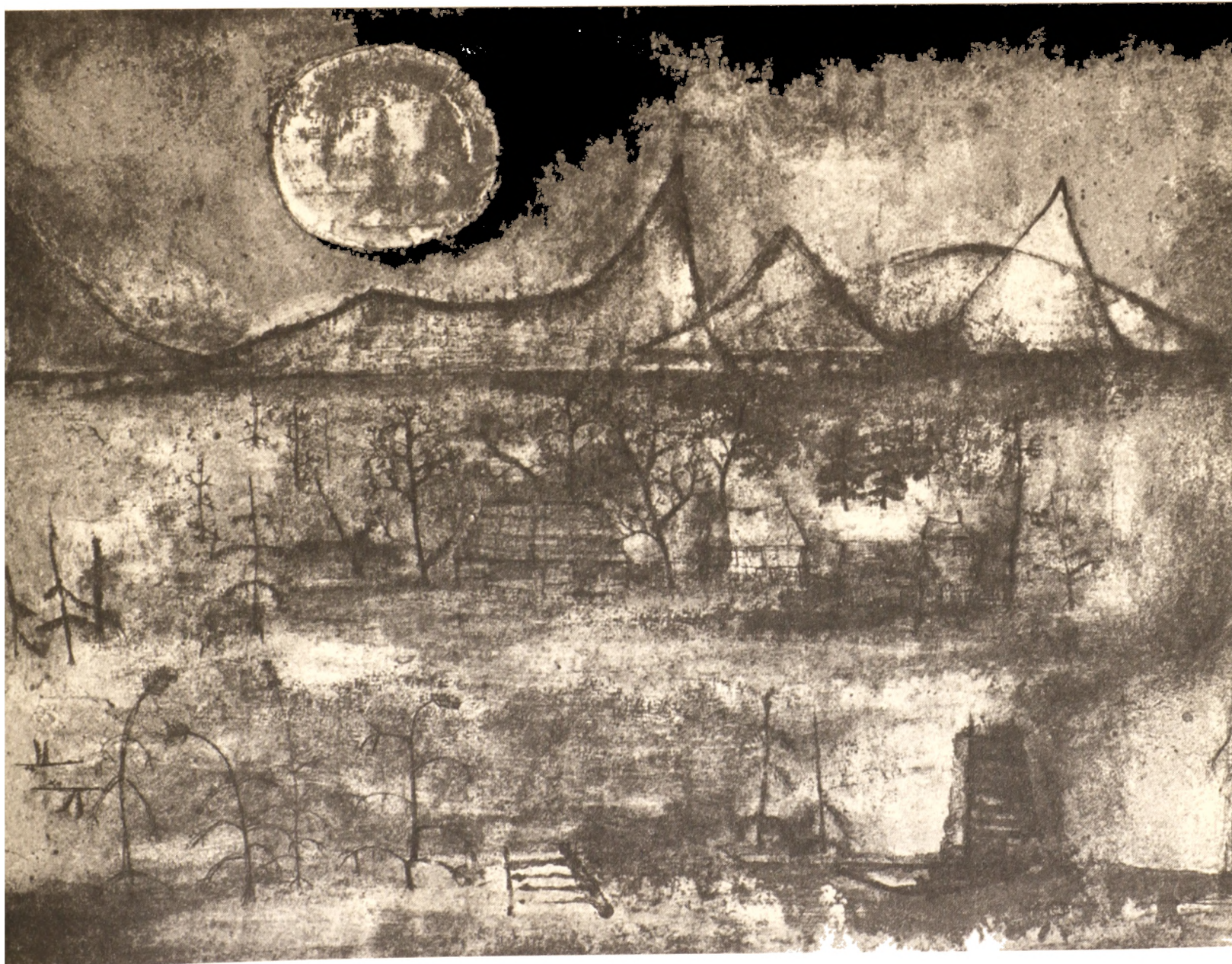
- Observatory of Borderless Higher Education).
 (<http://www.obhe.ac.uk/products/reports/publicaccesspdf/May2003.pdf>)
- Larsen, K., Vincent-Lancrin, S. (2002a): *International Trade in Educational Services: Good or Bad?*, in: *Higher Education Management and Policy*, 14 (3), (Paris, OECD).
- Larsen, K., Martin, J.P. and Morris, R., (2002b): *Trade in Educational Services: Trends and Emerging Issues*. (OECD, Working Paper). (<http://www.oecd.org/dataoecd/54/44/2538356.pdf>)
- Lopez, R. et al. (1998): *Addressing the Education Puzzle, The Distribution of Education and Economic Reform*. (The World Bank, Policy Research Working Paper 2031).
- Mallea, J.R. (2001): *International Trade in Professional and Educational Service: Implications for the Professions and Higher Education*. (OECD).
- OECD (2006a): *Education at a Glance: OECD Indicators 2006*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development). (<http://www.oecd.org/dataoecd/44/35/37376068.pdf>)
- OECD (2006b): *Higher Education: Quality, Equity and Efficiency*. Meeting of OECD Education Ministers Background Paper, 26-27 June 2006, Athens
 (<http://www.oecd.org/dataoecd/30/7/36960580.pdf>)
- OECD (2005): *Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education*. (OECD and UNESCO) (<http://www.oecd.org/dataoecd/27/51/35779480.pdf>)
- OECD (2004a): *Innovation in the Knowledge Economy. Implications for Education and Learning* (OECD, Centre for Educational Research and Innovation)
- OECD (2004b): *Internationalisation and Trade in Higher Education: Opportunities and Challenges*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development).
- OECD (2004c): *Internationalisation of Higher Education*. (Policy Brief, OECD Observer).
 (<http://www.oecd.org/dataoecd/33/60/33734276.pdf>)
- OECD (2004d): *On the Edge: Securing a Sustainable Future for Higher Education*, Programme on Institutional Management on Higher Education.
 (<http://www.oecd.org/dataoecd/10/63/33642717.pdf>)
- OECD (2004e): *Quality and Recognition in Higher Education – The Cross-border Challenge*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development)
- OECD (2003): *New Challenges for Educational Research*, (OECD, Centre for Educational Research and Innovation)
- OECD (2002): *Current Commitments under GATS in Education Services*, Background Document prepared for the OECD/US Forum on “Trade in Educational Services”, 23-24 May 2002.
- OECD (2001): *Education Policy Analysis: Education and Skills*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development).
 (<http://www.ilo.org/public/english/employment/skills/recomm/publ/032.htm>)
- OECD (2000): *A New Economy? The Changing Role of Innovation and Information Technology in Growth*, (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development).
 (<http://www1.oecd.org/dsti/sti/stat-ana/prod/growth.htm>)
- OECD (1998): *Redefining Tertiary Education*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development).
- OECD (1996): *The Knowledge-Based Economy*. (Paris, France, Organization for Economic Cooperation and Development). (<http://www.oecd.org/dataoecd/51/8/1913021.pdf>)
- Ρόκος, Δ. (2006a): «Η Πανεπιστημιακή Διανόηση “στα Χρόνια της Χολέρας”», *Άρδην*, τ. 57-58.
- Ρόκος, Δ. (2006b): «Τα Πανεπιστήμια αντιστέκονται στην εμπορευματοποίηση της Παιδείας ως θεμελιακού θεσμού Μόρφωσης και Πολιτισμού», *Ουτοπία*, τ. 69.
- Ρόκος, Δ. (2003a): *Από τη «Βιώσιμη» ή «Αειφόρο» στην Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη*. (Αθήνα, Εκδ. Οίκος Α.Α. Λιβάνη).
- Ρόκος, Δ. (2003b): *Νόμος Πλαίσιο 1268/82. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη*. (Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις).

- Ρόκος, Δ. (2000a): Πρόταση Πρωτοβουλιών Ανάπτυξης Κινήματος Παιδείας από το Ε.Μ.Π. Εισήγηση στην Πρυτανεία του Ε.Μ.Π., στο: Δ. Ρόκος, *Νόμος Πλαίσιο 1268/82. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη*. (Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις).
- Ρόκος, Δ. (2000b): Σχέδιο Νόμου για τις Μεταπτυχιακές Σπουδές και την Έρευνας. Εισήγηση στην Πρυτανεία του Ε.Μ.Π., στο: Δ. Ρόκος, *Νόμος Πλαίσιο 1268/82. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη*. (Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις).
- Ρόκος, Δ. (2000c): Ενίσχυση της Αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ. Εισήγηση στην Πρυτανεία του Ε.Μ.Π., στο: Δ. Ρόκος, *Νόμος Πλαίσιο 1268/82. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη*. (Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις).
- Ρόκος, Δ. (1999): Η Φύση, η Αποστολή και ο Δημόσιος Χαρακτήρας του Πανεπιστημίου Σήμερα, στο: *Πρακτικά του 5ου Επιστημονικού Συνεδρίου «Προβλήματα Σοσιαλισμού – Πανεπιστήμιο στην κοινωνία που αναδύεται»*, Τομέας Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Χανιά 29-31.8.1997 (Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα»).
- Ρόκος, Δ. (1998): Για τα Ιδιωτικά «Πανεπιστήμια». Τοποθέτηση στην Ανοιχτή Συνεδρίαση της Συγκλήτου του Ε.Μ.Π., στο: Δ. Ρόκος, *Νόμος Πλαίσιο 1268/82. Πριν, Κατά και Μετά Είκοσι Έτη*. (Αθήνα, Εναλλακτικές Εκδόσεις).
- Ρόκος, Δ. (1997): «Το τέλος του Πανεπιστημίου (;) ή Το Πανεπιστήμιο στην εποχή της “Λευκής Βίβλου”», *Ουτοπία*, τ. 24.
- Ρόκος, Δ. (1993): Η ρήτρα της «μάλλον ευνοούμενης» θέσης και η επαμφοτερίζουσα στάση των διανοουμένων και καλλιτεχνών. Μια συμβολή στον επαναπροσδιορισμό των όρων, των εννοιών και των ευθυνών, στο: ΠΑ.ΠΟ.Κ. *Θέση και Στάση των διανοουμένων-καλλιτεχνών σήμερα* (Αθήνα, Πρακτικά Δημόσιας Συζήτησης)
- Ρόκος, Δ. (Επιμέλεια) (1986): *Ολοκληρωμένες Πληροφορίες Γης. Θεμέλιο για Ανάπτυξη*, Τόμοι 1 και 2. (Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Παρατηρητής)
- Ρόκος, Δ. (1980): *Φυσικά Διαθέσιμα και Ολοκληρωμένες Αποδόσεις*. (Θεσσαλονίκη Εκδόσεις Παρατηρητής και ανατύπωση Αθήνα 1988 και 1992, Ε.Μ.Π.).
- Sachs, W. (ed.) (1992): *The Development Dictionary: A Guide to Knowledge as Power*. (Johannesburg, Witwatersrand University Press)
- Salmi, J. (2001): Tertiary Education in the 21st Century: Challenges and Opportunity, *Higher Education Management*, 13 (2), pp. 5-130 (OECD).
- Schuurman, F.J. (ed.) (1996): *Beyond the Impasse*. (London and N.Jersey, Zed books)
- Σουμάχερ, Ε.Φ. (1980): *Το Μικρό είναι Όμορφο*, Μετάφραση Φαράντος Χοϊδάς και Όλγα Τρέμη. (Αθήνα, Εκδόσεις Γλάρος)
- The European Higher Education Area (1999): *The Bologna Declaration of 19 June 1999*, Joint Declaration of the European Ministers of Education.
(http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF)
- United Nations (2006): *The Millennium Development Goals Report 2006* (New York, United Nations).
(<http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2006/MDGReport2006.pdf>)
- Watson, R. Crawford, M., Farley, S. (2003): *Strategic Approaches to Science and Technology in Development*. (The World Bank, World Bank Policy Research Paper 3026).
(http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2003/05/23/000094946_03051404103334/Rendered/PDF/multi0page.pdf)
- Wigger, B.U., von Weizsäcker, R.K. (2001): Risk, Resources, and Education: Public Versus Private Financing of Higher Education, *IMF Staff Papers*, Vol. 48 (3), pp. 547-560, International Monetary Fund. (<http://www.imf.org/External/Pubs/FT/staffp/2001/03/pdf/wigger.pdf>)
- World Bank (2002): *Constructing Knowledge Societies: New Challenges for Tertiary Education*. (Washington. The World Bank).
(<http://siteresources.worldbank.org/TERTIARYEDUCATION/Resources/Documents/Constructing-Knowledge-Societies/ConstructingKnowledgeSocieties.pdf>)

- World Bank (2000): *Hidden Challenges to Education Systems in Transition Economies*, (Washington, The World Bank).
[http://lnweb18.worldbank.org/eca/eca.nsf/81849d9b3dd3662f852568ea0058eca2/4c85c0731e192c9f852569590000b3f6/\\$FILE/ECA.layout.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/eca/eca.nsf/81849d9b3dd3662f852568ea0058eca2/4c85c0731e192c9f852569590000b3f6/$FILE/ECA.layout.pdf)
- World Bank (1999): *Education Sector Strategy*, (Washington, The World Bank).
http://www.logos-net.net/ilo/150_base/en/publ/pdf_06.htm
- World Bank (1995): *Priorities and Strategies for Education*. (Washington, The World Bank).
- WTO (1998): *Education Services*. (World Trade Organization, Council for Trade Services)
<http://docsonline.wto.org/DDFDOCUMENTS/T/S/C/W49.DOC>
- Υπουργείο Ανάπτυξης (2005): *Στρατηγική της Λισσαβώνας. Στόχοι και Πορεία Επίτευξής τους*. (Αθήνα, Ειδική Γραμματεία για την Ανταγωνιστικότητα)
<http://www.esaa.gr/getfile.php?id=56>

Δικτυακοί Τόποι

- Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής - Ένωσης, Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Νεολαία:
http://europa.eu/pol/educ/index_el.htm
- European Commission, Education and Training:
http://ec.europa.eu/education/index_en.html
- European Legislation on Higher Education: http://www.cepes.ro/hed/policy/legislation/he_laws.htm
- Η Διαδικασία Μπολόνια και ο «Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης», ΠΟΣΔΕΠ:
<http://www.ntua.gr/posdep/BOLOGNA/docs/Bologna-BasicInfo.htm>
- International Monetary Foundation:
<http://www.imf.org>
- OECD, Education Statistics and Indicators:
http://www.oecd.org/topic/0,2686,en_2649_34515_1_1_1_1_37455,00.html
- OECD, Tertiary Education:
http://www.oecd.org/topic/0,2686,en_2649_34859749_1_1_1_1_37455,00.html
- World Bank, Education and The World Bank:
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTEDUCATION/0,,menuPK:282391~pagePK:149018~piPK:149093~theSitePK:282386,00.html>
- World Trade Organization, Education Services:
http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/education_e/education_e.htm

Zao Wou-Ki, Βουνά και ήλιος, λιθογραφία, 4 χρώματα, 1951

Zao Wou-Ki, Βουνά και πουλιά, λιθογραφία, 4 χρώματα, 1951